

λιτικαῖς συναθροίσεσιν ἐκδηλώσεις. Ὁ Sighele S. ἐν Ἰταλίᾳ (La Delinquenza seritaria, Milano 1897) ἐρευνᾷ ψυχολογικῶς τὰ ὁμαδικὰ ἐγκλήματα, ὁ Hehrach W. (Die geistigen Iridamien) τὰς πνευματικὰς ἐπιδημίας, ὁ ἀμερικανὸς W. Mc Dougall (The group mind κλπ.), ὁ ἄλλανδὸς Visser H. Z. A. (Collectiez psychologische Antrekken), τὰς ἐν γένει ὁμαδικὰς ἐκδηλώσεις. Ἐπίσης καὶ εἰδικαὶ ὄλως ἐκδηλώσεις καὶ ὀρισμέναις περιπτώσεσιν (παιδιάς, τυχηρὰ παίγνια κλπ.) ἀποτελοῦσιν ἀντικείμενον μελέτης εἰς τὰ ἔργα τῶν Groos (Spiele des Menschen), Varendonek (Recherches sur les societés des enfants), Ὁ Moede ἐν Βερολίῳ ἐπεξεργάζεται ψυχολογικῶς ὄλικόν τε παιγνίων καὶ παιδιῶν, ἀθλητικῶν ἀγώνων καὶ ὁμαδικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐν τῇ πειραματικῇ αὐτοῦ ψυχολογίᾳ τῶν μαζῶν (Experimentelle Massenpsychologie). Ἐπίσης καὶ ὁ Marhe (gleichführungkeit in der welt) καὶ ὁ Bände (Vorlesungen über psychologie der politik) παρέχουσι σπουδαίαν συνδρομὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ψυχολογίας τῶν μαζῶν.

40. Ἡ Παραψυχολογία καὶ ἡ Παραψυχολογία.

Τὴν ψυχολογίαν ἀπασχολοῦσιν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ παρεκκλίοντος αἰῶνος περίπου καὶ τὰ προβλήματα τῶν μυστηριωδῶν φαινομένων, ὅπως εἶναι ὁ πνευματισμὸς, ἡ τηλεπαΐθεια, ἡ μεταβίβωσις σκέψεως, ἡ ἐνόρασις, ἡ τηλεκινήσις, ἡ ὄλοποιήσις, ἡ μαγγυνία καὶ τὰ μαγικὰ μέσα καὶ μέθοδοι κλπ. Ταῦτα συνοδεύονται ἀπὸ τῶν ἀρχαιότητων ἀκόμη χρόνων (Νεοπλατωνικῶν) (*) τὴν καλλιστογῶσιν τὸν μυστικισμὸν κυρίως φιλοσοφίαν, περιλαμβανόντα σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς φιλοσοφίας τῆς φύσεως καὶ διὰ ταύτης ἀπασχολοῦσι τὴν ἐπιστήμην ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος. Ἀργότερον καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος, ἐξισορροπηθείσης τῆς οὐσίας καὶ σημασίας τῆς ὑποβολῆς καὶ τοῦ ὑπανομιῶν καὶ γενομένης μεγαλειότητος ἐμβαλόντος εἰς τὴν συγκριτικὴν ψυχολογίαν, τῶν λαῶν, ἔθνων κλπ. περιέχονται τὰ μυστηριώδη καὶ ἀπίσταντα φαινόμενα εἰς τὴν ψυχολογίαν ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ὀκουλτισμὸς» (Okkultismus), ψυχικὰ ἔρευνα (psychical research). Μετὰ τὴν κατὰ πολλοὺς καὶ διαφορετικοὺς τρόπους ἐπὶ τοῦ ψυχοπνευματικοῦ βίου τῶν τε λαῶν, ὁμίλων καὶ τῶν ἀτόμων ἐπιδρῶσιν τὰ Πανευρωπαϊκῶν πόλεμον, ἡ πίστις ἢ εἰς τὰ τιμαῖτα φαινόμενα ἐπανεκ-

(*) Παράφορος: Περὶ μυστηρίων ἐπίσης καὶ ὁ Ἰάμβλιχος ὁμιλεῖ περὶ προφητείας, τηλεκινήσεως κλπ.

δηλωθεῖσα ἐνέτεινε τὴν ἔρευναν καὶ τὴν προσοχὴν τῆς ἐπιστήμης καὶ μάλιστα τῆς ψυχολογίας, ἣ ὅποια περιέλαβεν αὐτὰ ὀριστικῶς εἰς τὰ κεφάλαια αὐτῆς ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς Π α ρ α ψ υ χ ο λ ο γ ί α ς καὶ τῆς Π α ρ α ψ υ χ ο φ υ σ ι κ ῆ ς. Ἀνατρέχοντες εἰς τὰς πηγὰς τῶν τοιούτων παραψυχολογικῶν ἢ ὀγκουλιτιστικῶν φαινομένων καὶ ἐπιδιώκοντες τὴν ἀνακάλυψιν τῶν προκαλούντων αὐτὰ αἰτίων καὶ παραγόντων, φθάνομεν εἰς τὴν προϊστορικὴν καὶ πρωτόγονον ἐκείνην ἐποχὴν, καθ' ἣν ἀνθρώπιναι ἐνέργειαι, κατὰ προβολὴν καὶ λόγῳ ἀδυναμίας διακρίσεως τῶν σχέσεων, ἀπεδίδοντο εἰς ἀντικείμενα καὶ φαινόμενα ἀνεξαρτήτως νόμων καὶ κανόνων δυνάμενα νὰ ἐπιδρῶσι μαγικῶς. Ἡ ἐκ τοῦ συναισθήματος τῆς ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος καὶ δὴ τοῦ φυσικοῦ προκύψασα ἰδέα περὶ ὑπάρξεως ἀνωτέρων ὄντων, ἀφομοιοῦται καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν ζωῆς μετὰ θάνατον καὶ ἐπιδράσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀποθανόντων, οὕτω δὲ μεταφέρεται εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἐπιστήμην ἣ ἰδέα ὑπάρξεως μυστηριωδῶν φαινομένων καὶ δυνάμεων, ἣ ὅποια διὰ τῆς ἀναπτυσσομένης γνώσεως περιορίζεται εἰς τὰς περὶ τοῦ ἀγνώστου ὑποθέσεις. Οὕτω αἱ ἰδιότητες τοῦ μαγνήτου κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως δημιουργοῦσιν ὑποθέσεις περὶ μυστηριώδους ἐκδηλώσεως, αἱ περὶ ψυχικῆς οὐσίας ἀντιλήψεις ἰδέαι μυστηριωδῶν ἐπιδράσεων καὶ ἐνεργειῶν μετὰ θάνατον, τὰ φυσικὰ φαινόμενα ὑποθέσεις περὶ μυστηριωδῶς ἐνεργουσῶν δυνάμεων, αἱ περὶ θεοῦ ἰδέαι ἀντιλήψεις περὶ ἀνθρωπομόρφου ἀνωτάτης δυνάμεως. Ἐὰ φαινόμενα τῆς ἐκστάσεως κατὰ θρησκευτικὰς τελετάς, αἱ ψευδαισθησίαι, παραισθησίαι, ὑπνοβασίαι, ἀποναρχώσεις καὶ λοιπαὶ ψυχοπαθολογικαὶ καταστάσεις ἐρμηνεύονται ὡς ἐκδηλώσεις μυστηριώδους δυνάμεως δαιμονικῆς ἢ θείας. Ταῦτα μετὰ τοῦ ἀγνώστου τοῦ διηνεκῶς ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τῇ ζωῇ ἀνακαλυπτομένου, καλλιεργοῦσι τὴν πίστιν εἰς ἀποκρύφους δυνάμεις καὶ τὴν μυστικοπάθειαν, ἣν διακρίνομεν τόσον εἰς τὰ παλαιότερα φιλοσοφικὰ συστήματα ἀπὸ τῶν Πυθαγορείων μέχρι τοῦ Πλάτωνος, Ἀριστοτέλους καὶ τῶν Νεοπλατωνικῶν, ὅσον καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Μεσαίωνα (1) ὅποτε προβάλλουσιν ὡς μυστηριώδη φαινόμενα καὶ αὐτοὶ οἱ φυσικοὶ νόμοι καὶ αἱ ἀλληλεπιδράσεις τῶν φυσικῶν σωμάτων. Ἡ ἀνακάλυψις τῶν φυσικῶν νόμων μετέφερε τὸ ἀγνώστον καὶ μετὰ τούτου τὴν ἰδέαν περὶ μυστηριωδῶν φαινομένων εἰς γενικωτέρας ἐκδηλώσεις τοῦ σύμπαντος ἀφ' ἑνὸς καὶ εἰς τὰ ψυχροπνευματικὰ φαινόμενα ἀφ' ἑτέρου. Διὰ τοῦτο ὁ πνευματισμὸς (spiritualismus) διατηρεῖται ὑπὸ διάφορον ἐκάστοτε μορφήν, πάντες δ' οἱ φιλόσοφοι κατὰ

(1) Πρβλ. Λόγουστίνος περὶ θαυμάτων κλπ.

τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον—ιδίως κατὰ τὰ τέλη τοῦ βίου των—ἐνεκα τοιούτων ψυχολογικῶν λόγων εἰς μυστηριώδεις ἐκδηλώσεις ἀποδίδουσι τὰ προβλήματα καὶ τὰς ἀμφιβολίας αὐτῶν. Ἡ πίστις εἰς μυστηριώδη φαινόμενα καὶ εἰς ἐκδηλώσεις γίνεται μεγαλειτέρα διὰ τῆς ἰδεαλιστικῆς φιλοσοφίας καὶ μάλιστα τοῦ Schelling, ὅστις προσπαθεῖ νὰ ταυτίσῃ φύσιν καὶ πνεῦμα. Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν παρὰ τῇ ἐπιστήμῃ καλλιέργειαν τοιούτων ἀντιλήψεων περὶ μυστηριωδῶν φαινομένων καὶ ἐκδηλώσεων καὶ ὁ καθημερινὸς βίος ὑπὸ ἀσυνήθιστων φαινομένων καὶ ψυχοπαθολογικῶν καταστάσεων ἐκείνῳτε κινούμενος ἐνισχύει τὴν πλῆξιν εἰς τοιαῦτα φαινόμενα, ἅτινα διὰ τῶν περιγυαφῶν καὶ τῆς διαδόσεως ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἀλλάσσουσι τὸν ἀρχικὸν πραγματικὸν αὐτῶν χαρακτήρα καὶ παρουσιάζονται διὰ ζωηροῦτάτων χρωμάτων ἐπιρρημέτα ἀπὸ κρίσεως ἀπώρευσης.

Ἦδη παρὰ τῶν Fichte, Schelling, Hegel καὶ Schopenhauer ἀναγνωρίζεται ἡ ὑπαρξὶς τοιούτων μυστηριωδῶν ἢ ἀκουλτιστικῶν φαινομένων, πολλὸς δὲ λόγος γίνεται παρ' αὐτοῖς περὶ ἐνορίας (Lucidität, clairvoyance) καὶ τηλεπαθείας. Σχετικὰ ἔρευνα ἀπασχολοῦσα σοφιστῶς τὸν Schelling καὶ τὴν σχολὴν αὐτοῦ, τὰς σχετικὰς θεωρίας τῆς ὁμοῦς ἀναπτύσσουσιν ἀργότερον ὁ Kerner, ὁ Eschenmayer καὶ ὁ Jos. Ebnemoser κλπ. προσπαθοῦντες νὰ ἀνακαλύψωσι τὴν σχέσιν ὕλης καὶ ψυχῆς ἐν ζωῖα ἢ τι νι μαγνητισμῷ⁽¹⁾ μυστηριωδῶς λειτουργοῦντος καὶ ἐκδηλωμένου. Αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ἀκόνητοι εἰς τὰς πεκαλιθήσασιν αὐτῶν, διὰ τοῦ Helmholtz καὶ τοῦ W. Wundt ἀργότερον, ἀρνοῦνται τὴν ὑπαρξὴν καὶ τὸ δυνατόν ἐκδηλώσεως τοιούτων φαινομένων, ἐνῶ ὁ J. Fichte, ὁ Perty, ὁ Zöllner, ὁ H. Weber καὶ ὁ Pechner G. οἱ ἰδρυταὶ τῆς ψυχοφυσικῆς, δὲν ἀπαξιοῦν τῆς προσοχῆς καὶ μελέτης τοιαῦτα φαινόμενα, περὶ τῶν ὁποίων ἔπρεπε ὀπωδῆποτε νὰ ἀποφραίνῃ ἡ ἐπιστήμη ὄχι δογματικῶς, ἀλλὰ κριτικῶς καὶ δι' ἀποδείξεων μετ' ἔρευνας καὶ ἐξέτασιν σοφιστῶν. Περὶ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος μεταδίδεται ἐξ Ἀμερικῆς ὁ πνευματισμὸς, ὅστις ἐνισχύει τὰς ὑποθέσεις περὶ ζωῖα ἢ μαγνητισμοῦ καὶ περὶ μεσαζόντων (medium) καὶ τῶν περὶ ἑλικαινωγίας πνευμάτων καὶ ψυχῶν.

Ὁ P. Janet (L'automatisme psychologique 1888) ἀσχολεῖται εἰς τὰ κατ' αὐτόν, ὁ δὲ Zöllner Fr. ὁ θεμελιωτὴς τῆς Ἀστροφυσικῆς καὶ ὁ Ἄγγλος Crookes διὰ περιγραμμάτων προσπαθοῦσι νὰ πα-

(1) Σημ. Ἴδε καὶ ἀνωτέρω περὶ Mesmer.

ραστήσωσιν ὡς ἀληθῆ καὶ πραγματικά τὰ πνευματιστικά φαινόμενα. Ὁ Fr. Zöllner μάλιστα (Wissenschaftliche Abhandlungen καὶ Metageometrie) προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ καὶ τὴν ὑπαρξιν τετάρτης τινος διαστάσεως καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ἀπόκρουσιν ἀντικειμένων (apporte) παρὰ πνευμάτων. Ὁ C. Kiesenetter (Geschichte des neuen okkultismus) καὶ ὁ Ugrizi κηρύσσονται ὑπὲρ τοῦ πνευματισμοῦ καὶ τῶν ὀγκουλιτικῶν φαινομένων, πολεμοῦνται ὁμοῦ σφοδρῶς ὑπὸ τοῦ W. Wundt. Ὁ E. v. Hartmann τηρεῖ εὐνοϊκὴν ἐπίσης στάσιν πρὸς τὴν Παραψυχολογίαν ἀναγνωρίζων τὰς ἰδιαιτέρας καταστάσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ μεσαζόντος, ἐφ' ὅσον φέρουσι καθαρῶς ψυχολογικὸν χαρακτῆρα, ἤτοι ἐκδηλοῦνται δι' ἐνοράσεως καὶ τηλεπαθείας. Τὰς πνευματιστικὰς ὑποθέσεις δὲν τὰς παραδέχεται ὁ v. Hartmann, τὰ δὲ τοιαῦτα φαινόμενα ἐφ' ὅσον θὰ ἦσαν ἀληθῆ τὰ ἀπέδιδεν εἰς ψυχικὴν ἀλλοίωσιν τοῦ προσώπου συμβαίνουσαν κατ' ἐπίδρασιν τοῦ ἀπολύτου καὶ διὰ τοῦτο δυναμένην νὰ προκαλέσῃ φαινόμενα μὴ ὑποκείμενα εἰς τοὺς περιορισμοὺς χώρου, χρόνου καὶ αὐτοσυνειδησίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Zöllner ὁ ὀγκουλιτισμὸς ἐν Γερμανίᾳ περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καλλιεργεῖται εἰδικῶς παρὰ τοῦ Carl du Prel, ὅστις ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θεωριῶν τοῦ Δαρβίνου, τοῦ Schopenhauer καὶ τοῦ Ed. v. Hartmann καὶ ἐμπειρικῶς ἐπὶ τῇ βάσει ἱστορικῶν πηγῶν ἀναπτύσσει θεωρίαν τινα περὶ πνευματισμοῦ. Κατ' αὐτήν, ὁ ἄνθρωπος εἶναι διπλῆ τις οὐσία, ἤτοι φανερὰ καὶ ἐνσυνείδητος ἀφ' ἑνός, κρυφία δὲ καὶ ἀσυνείδητος ἀφ' ἑτέρου, γινομένη καταληπτὴ κατὰ περιπτώσεις ὑπνοβασίας, τηλεπαθείας καὶ μεταβιβάσεως τῆς σκέψεως. Αἱ καταστάσεις αὗται ἐπειδὴ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσιν, οὐδ' ἐξαρτῶνται ἐκ σωματοφυσιολογικῶν λειτουργιῶν, μετὰ θάνατον δὲν ἐξαφανίζονται, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἐκδηλοῦνται. Ἡ κατάστασις καθ' ὑπνοβασίαν ἀποτελεῖ εἶδος ἐπικοινωνίας πρὸς τὸν ἄλλον κόσμον ἢ πρὸς τὰ πνεύματα, τὴν ὑπαρξιν τῶν ὁποίων, κατὰ τὸν du Prel καὶ ὁ Κάντιος ἐπιβεβαιοῖ διὰ τῶν θεωριῶν του περὶ ὑπερτέραν (transcendental) ὑποκειμένου καὶ ἐγὼ καὶ διὰ τῶν «Ὀνειροπολήσεων ἑνὸς δραματιζομένου» (Träumerei eines Geistersehers).

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν τοιαύτην ἐν Γερμανίᾳ κίνησιν, ὁ πνευματισμὸς διαδίδεται τεραστίως εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν. Παλαμβάνουσι χώραν πειράματα διὰ μεσαζόντων (medium) καὶ τραπέζι παντοῦ καλοῦνται τὰ πνεύματα μεγάλων ἀνδρῶν διὰ νὰ γνωμοδοκῶσι καὶ συμβουλεύωσιν, παντοῦ τέλος καταβάλλεται προσπάθεια νὰ ἐξετασθῇ τὸ μέλλον διὰ τοιούτων φαινομένων. Ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία

πολλαπλασιάζεται, πλείστα περιοδικά εκδίδονται και εταιρείαι ψυχικῶν ἐρευνῶν συγκροτοῦνται, μετὰ πάντων δὲ τούτων λαμβάνει σπουδαίαν ἔντασιν ἡ διάδοσις ἢ ψυχολογικῆ περιγραφῆ διὰ συρρίψεως πληροφοριῶν καὶ ἀπακηνημάτων τῆς φαντασίας. Ἡ ψυχολογικὴ ἐπίδρασις τούτων, ἢ ὑποβολή καὶ ἢ αὐθυποβολή, ὁ πνευματικὸς ὑπνωτισμὸς, ἢ πίστις τέλος, παράγουσιν εἰς εὐπαθεῖς ψυχὰς περίεργα φαινόμενα, ἅτινα ἐξηγοῦνται ὡς μυστηριώδεις τῶν πνευμάτων ἐκδηλώσεις. Τὴν πίστιν εἰς ταῦτα φαινόμενα ἐνισχύει ἐπὶ πλέον καὶ ἡ διαπίστωσις τῆς ἀληθείας τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Κατὰ τὸ 1882 ἱδρύεται ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ Ἐταιρεία τῶν ψυχικῶν ἐρευνῶν (Society for psychical research), ἡ ὅποια δι' ἀρκετῶν ὑλικῶν μέσων κατορθώνει τὴν περισυλλήγην ὑλικῶν ἐκ φαινομένων τοῦ εἶδους τούτου ἀπὸ ὅλων τῶν κόσμων. Ὁ Ἰνδικὸς μυστικισμὸς καὶ αἱ ἐκδηλώσεις τῶν κυριωτέρων μέντοι τοῦ κόσμου ἐνισχύουσι τὴν ἐρευναν καὶ παρατήρησιν, οὕτω δὲ συγκροτοῦνται χιλιάδες μελετῶν, πρωτοκόλλων καὶ περιγραφῶν περιλαμβανόμενων εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς ἐταιρείας ταύτης. Ὁ A. I. Nicolaiewitch Akakow ἐπὶ τῇ βίᾳσι τῶν τοιούτων ἐρευνῶν προσπαθεῖ τὴν σχηματισθῆναι θεωρίαν περὶ πνευματισμοῦ, καθὼς καὶ περὶ ψευδαισθησιῶν καὶ ὑποσυνειδήτου, ἀντιτιθέμενος εἰς τὰς θεωρίας τοῦ E. v. Hartmann. Ἢδη ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ διὰ τῶν θεωριῶν τοῦ W. Wundt διεξάγεται ἀγὼν ἐπικρατικῆς ἢ μὴ τοιούτων ἀντιλήψεων. Παρά τινων τίθεται ἐν ἀμφιβολίᾳ ἡ ἀλήθεια τῶν πειραμάτων καὶ ἡ γνησιότης τῶν πρωτοκόλλων, παρ' ἄλλων ψυχολόγων ἀπορρίπτονται πάντα ταῦτα ὡς μυθολογικὰ καὶ γελοῖα, καὶ παρ' ἑτέρων γίνονται προσπάθειαι τὴν ἐρμηνευθῆναι ὡς ἀλλοιώσεις ψυχικαὶ καὶ τῆς λειτουργίας τῆς συνειδήσεως, ἢ ὡς παθολογικαὶ καταστάσεις τὰ μυστηριώδη ταῦτα φαινόμενα. Μετὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς ψυχολογίας ἐπὶ παντὸς εἶδους ψυχοπνευματικῆς ἐνεργείας καὶ ἐκδηλώσεως, τὰ μυστηριώδη καὶ ὀγκουλιστικὰ φαινόμενα, εἴτε ὡς καθαρῶς ψυχολογικὰ καὶ ἀληθοφανῆ ὑποκειμενικὰ, εἴτε ὡς πραγματικὰ καὶ ἀντικειμενικῶς δυνάμενα νὰ λάβωσι χώραν, τίθενται ὑπὸ συστηματικῆν παρατήρησιν καὶ ἐπιστημονικῆν μελέτην. Ὁ Max Dessoir, ὁ T. K. Oesterreich, ὁ v. Schrenck Notzing, ὁ Grunewald, ὁ F. Fischer, ὁ v. Wasteliewski, ὁ Driesch, ὁ P. Schwab, ὁ A. Messer, ὁ P. Häberlin καὶ πλείστοι ἄλλοι φιλόσοφοι καὶ ψυχολόγοι καθιγῆται Πανεπιστημίων κλπ. ἐκδίδονται εἰς τοιοῦτον εἶδους μελέτας καὶ ἐρευνας. Ὅσα

δὲ περισσότερον διαδίδεται ὁ νεοβιταλισμὸς καὶ ἐπανεμφανίζονται μεταφυσικαὶ κατευθύνσεις ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, τόσῳ περισσότερον ἢ ἔρευνα τοιούτων ὀγκουλτιστικῶν φαινομένων γίνεται μεγαλειτέρα κατὰ πλάτος καὶ κατὰ βάθος.

Τὸ περιεχόμενον τῆς τοιαύτης παραψυχολογίας κατ' ἕκτασιν καὶ κατὰ ποιότητα διαιρεῖται πλεον εἰς δύο εἶδη ὀγκουλτιστικῶν καὶ μυστηριωδῶν φαινομένων: 1) Εἰς τὰ παραψυχικὰ καθαρῶς φαινόμενα τῆς ἐνοράσεως, τῆς τηλεπαθείας, τῆς μεταβιβάσεως ἐνεργείας καὶ σκέψεως, τῆς ψυχομετρίας καὶ τοῦ προφητεύειν, ἅτινα ἀφορῶσι κυρίως εἰς ὑποκειμενικὰ μεταβολὰς καὶ καταστάσεις καὶ 2) εἰς τὰ παραψυχοφυσικὰ φαινόμενα, τῆς τηλεκινήσεως, τοῦ ἐκτοπλάσματος, τῆς ὑλοποιήσεως, τῆς ἔξαφανίσεως (apporte) ὅπου πρόκειται περὶ ἐπιδράσεως ὑποκειμενικῶν καταστάσεων ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων.

Ἐπὶ πολὺ τὰ τοιαῦτα φαινόμενα ἐθεωροῦντο ἀποτελέσματα ψυχολογικῆς ἐπιδράσεως διαδόσεων ἢ συναισθημάτων καὶ πνευματικῶν ἐπιδημιῶν ἐκδηλουμένων διὰ τῶν περιστάσεων. Ἐπειδὴ ὁμοίως καὶ ἡ τοιαύτη αὐτῶν ἀκόμη πηγὴ καὶ προέλευσις δύναται καὶ πρέπει νὰ ἀπασχολήσῃ τὴν ἐπιστήμην καὶ ἐπειδὴ παρίσταται ἀνάγκη συστηματικῆς αὐτῶν παρακολουθήσεως, διὰ τοῦτο ἐφηρημόθησαν καὶ ἐν τῇ Παραψυχολογίᾳ αἱ μέθοδοι τῆς παρατηρήσεως καὶ περιγραφῆς καὶ τῆς πειραματικῆς ἐρεύνης. Ἡ παρατήρησις γίνεται διὰ παρακολουθήσεως τῶν συνεδριάσεων καθ' ἃς προκαλοῦνται τοιαῦτα φαινόμενα καὶ διὰ περιγραφῆς λεπτομεροῦς ἐν πρωτοκόλλων ἐκδηλώσεων, τῆς καταστάσεως τοῦ μεσάζοντος καὶ τῆς σχέσεως καὶ ἀλληλεπιδράσεως τοῦ διευθύνοντος τὴν συνεδρίασιν καὶ τῶν παρισταμένων. Ἡ πειραματικὴ ἔρευνα ἔχει ὑπ' ὄψιν, ὅπως συνήθως, σκόπιμον καὶ προγραμματικὴν πρόκλησιν τῶν τοιούτων ἐκδηλώσεων, ἀλλαγὴν τῶν συνθηκῶν καὶ ἐπιδράσεων, ἔλεγχον τῶν προσώπων καὶ τῆς ψυχοπνευματικῆς αὐτῶν καταστάσεως, ἀπόδειξιν τέλους καὶ συσχετίσιν πάσης ἐνεργείας, ἐκδηλώσεως καὶ ἀλληλεπιδράσεως κατὰ τὰς τοιαύτας συνεδριάσεις. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς συγκρίσεως καὶ παρατηρήσεως, ἔφ' ὅσον μὲν ἐγένετο διὰ πρωτοκόλλων καὶ ἀνεξελέγκτων περιγραφῶν ἐπεσφράγιζε τὴν ἀλήθειαν τοιούτων μυστηριωδῶν ἐκδηλώσεων, ἔφ' ὅσων ὁμοίως ἐγένετο διὰ δεδομένων (data) κατόπιν ἐλέγχου, πλείστων φαινομένων ἀπεδείκνυε τὴν ἀνυπαρξίαν καὶ τὴν μὴ πιθανότητα καὶ ἄλλων πάλιν τὴν ἐκδήλωσιν ἀνέφερον εἰς ψυχοπαθολογικὰς καταστάσεις καὶ ἀλλοιώσεις τῆς λειτουργίας τῆς συνειδή-

σεως, γνωστικῆς ἐν τῇ ψυχοπαθολογίᾳ κατὰ περιπτώσεις ψευδαισθησίας, ὑπνωτισμοῦ, παραισθησίας, ἰδεοδιωγμοφοβίας, διπλοῦ Ἐγὼ κλπ. Ἡ πειραματικὴ ἔρευνα ἐδυσκολεύθη ἀκόμη περισσότερο ἐν τῇ παραδοχῇ τοῦ πιθανοῦ τοιοῦτων φαινομένων. Κατὰ πειραματικὰς συνεδριάσεις ἦλθον εἰς φῶς διαφόρων εἰδῶν ταχυδακτυλουργίαι καὶ ἀπάται, διαφόρων εἰδῶν ἐπιτηδειότητες καὶ σκηνοθετήσεις τῶν μεσαζόντων ἰδίων καὶ τῶν δευθινόντων αὐταῖς, ὥστε οἱ πειραματικῶς παρακολουθοῦντες ἀντὶ νὰ ἐμφανίσωσιν εἰς τὰ μυστηριώδη φαινόμενα καθ' ἑαυτὰ ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν των εἰς τὰς ψυχολογικὰς σχέσεις τῶν τοιούτων ταχυδακτυλουργιῶν καὶ ἀπατῶν. Τοῦτου ἕνεκα πολλοὶ ἐπιστήμονες θεωροῦσιν ἀνύπαρκα ὅλως τοιαῦτα φαινόμενα καὶ προσπαθοῦσι νὰ ἀποδείξωσι τοῦτο, ὅπως ὁ ψυχίατρος Moll (Prophezeien und Hellsehen 1922) ὁ Alf. Lehmann, ὁ H. Hennig κ. ἄ. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀποδίδοντες εἰς αὐτὰ πιθανότητα ὑπάρξεως ἢ ἀναιρέροντες εἰς ψυχοπαθολογικὰς καταστάσεις δὲν κατορθώνουσι νὰ δώσωσιν ἐρμηνεῖαν τινὴ σαφῆ ὑποσέδηποτε καὶ νὰ ἀποδείξωσι τὴν πιθανότητα ἐκδηλώσεως φαινομένων τοιοῦτου εἴδους. Οἱ ὀγκουλισταὶ πάλιν ἀποφεύγοντες τὰς συνήθεις ἐπιστημονικὰς μεθόδους, διότι θεωροῦσιν ταύτας ἀνεπαρκεῖς τάχα, ἐπιμένουσι εἰς τὰ παρ' αὐτῶν μὲν κρατούμενα πρωτόκολλα ἀφ' ἑνός, εἰς ἐρμηνείας δ' ἀφ' ἑτέρου διὰ θεωριῶν καὶ ὑποθέσεων ἐκ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν λαμβανόμενων καὶ μετασχηματιζομένων. Τοιαῦται θεωρίαι εἶναι αἱ περὶ ἐκτοπλάσματος, αἱ περὶ τετάρτης κλπ. διαστάσεως, αἱ περὶ ῥαδιοενεργείας, αἱ περὶ κινήσεως κλπ. Τὰ πρωτόκολλα ὅμως ὀγκουλιστικῶν συνεδριάσεων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἀναμρισητήτου κύρους καὶ ἀληθείας, διότι καὶ παρὰ μικρῶν ἀκόμη ἐπιβεβαιωμένων δὲν ἀποκλείουσι τὴν ἐπὶ τούτων ἐπίδρασιν καὶ τῶν ἐν σκοτεινῇ αἰθούσῃ λαμβανουσῶν χώρων συνεδριάσεων. Ἄλλως τε πλεῖστα τοιαῦτα δὲν ἀπεδείχθησαν ἀληθῆ δι' ἐκτιμῆσεων τῶν συνεδριάσεων διὰ τῶν αὐτῶν προσώπων καὶ τοῦ μεσαζόντος, ὁ δὲ Hellwig A. (okkultismus und strafrechtspflege 1924) ἀπέδειξεν ὅτι καὶ πρωτόκολλα δικαστικῶν συνεδριάσεων ἀκόμη δύνανται νὰ σφίλλωσι κατὰ τὴν ἀκριβῆ καὶ πλήρη ἀπόδοσιν τῶν λαβόντων χώρων καὶ συζητηθέντων. Ὁ H. Hennig ἀπέδειξεν ὅτι ἡ λειτουργία καὶ ἡ σύστασις τῆς συνειδήσεως προσώπων μετεχόντων τοιούτων συνεδριάσεων ὑφίσταται ἀλλοίωσιν καὶ μεταβολὴν τοιαύτην, ὥστε νὰ πρωτοκολλᾶται καὶ νὰ ἐπιβεβαιώνηται ἄλλο ἀντ' ἄλλου. Διὰ τοῦτο κατ' αὐτῶν, τὰ πλεῖστα τῶν θιαυμάτων καὶ τῶν ἐκπλησόντων φαινομένων διὰ τοιούτων πρωτοκόλλων κατὰ πρῶτον ἔρχονται εἰς φῶς. Ἀλλὰ καὶ ἡ διείδοσις καὶ ἡ διὰ τῶν ἐρημερίδιων περιγραφὴ

δημιουργοῦσι τὴν πίστιν εἰς τοιαῦτα ὑπερφυσικὰ ἢ ἀφύσικα φαινόμενα. Πρὸ τινῶν ἐτῶν, ἀναφέρει ὁ Henning, αἱ ἔφημερίδες ἀνέγραψαν, ὅτι ἡ Ka Silbert ἐν Γράτς ὡς Μέντιουμ παρουσίασεν ἐν συνεδριάσει ἐξόχως ἐνδιαφέροντα ὀγκουλιστικὰ φαινόμενα, ὅτι οἱ ἐπιστήμονες ἀνεγνώρισαν ταῦτα καὶ ἐπεβεβαίωσαν τὸ ἀληθές αὐτῶν, ὁ δὲ Πάπας πληροφορηθεὶς ἔσπευσε νὰ καλέσῃ εἰς Ρώμην τὴν εἰρημένην Κυρίαν. Ἐζητήθησαν πληροφορίες σχετικαὶ ἀπὸ τὸ Βατικανὸν καὶ ἀπὸ τοὺς ἐν Γράτς ἐπιστήμονας, οὐδὲν ὅμως τῶν διαδοθέντων ἐπεβεβαιώθη καὶ ἡ ὅλη ὑπόθεσις ἐξακριβώθη ὡς ἐπιπόνησις καὶ κακοήθης διάδοσις. Αἱ ἔφημερίδες ὅμως δὲν ἀνέγραψαν τὴν τοιαύτην διάψευσιν καὶ ὁ πολὺς κόσμος παρέμεινε πιστεύων εἰς τὸ λαβὸν χώραν καὶ διατεθειμένος νὰ πιστεύῃ καὶ ἄλλας παρομοίας διαδόσεις. Ἐκ τῶν πρωτοκόλλων λοιπὸν καὶ ἐκ τῶν διαδόσεων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαρτηθῇ ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια, ἀλλ' ἐκ τῶν φαινομένων καὶ ἐκ τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν καθ' ἑαυτῶν συγχρῆνομένων πρὸς τὸ περιβάλλον καὶ τὰ συμμετέχοντα πρόσωπα καὶ ἐξεταζομένων κατὰ τὰς συνθήκας ἵψ' ὡς λαμβάνουσι χώραν καὶ τοὺς ὅρους ὑψ' οὓς προκαλοῦνται. Ἄλλ' ἐδῶ ἀκριβῶς καὶ προκειμένου περὶ πειραματικῆς ἐξετάσεως ὁ ὀγκουλισμὸς ἀντίσταται. Ἀποφεύγει τὸ πείραμα καὶ τὴν ἐξέτασιν ἐν φωτεινῇ χώρῳ. Δὲν θέλει νὰ ἀναβιβάσῃ ἐπισημῆς μέντιουμ καὶ νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὸ εἰς προηγουμένην ἔρευναν καὶ ἐξέτασιν. Ἡ ἀνακάλυψις ἀπάτης καὶ δόλου κατὰ τὰς συνεδριάσεις δὲν σημαίνει κατὰ τὸν ὀγκουλισμὸν ὅτι ἐκδηλώσεις λαβοῦσαι χώραν προηγουμένως καὶ εἰς ἄλλον τόπον εἶναι ψευδεῖς. Ὁ Moll κατὰ τινα συνεδριάσιν, καθ' ἣν παρουσιάσθη πρὸ τῶν θεατῶν πλαγγὼν τις κινουμένη κλπ. εἶχε τὴν πρόνοιαν νὰ θαντίσῃ αὐτὴν δι' ἐρυθροῦ χρώματος, ὅταν δὲ κατὰ τὸ τέλος τῆς συνεδριάσεως ἠρεύνησε τὰ θυλάκια τοῦ μέντιουμ, εἶρε γάζαν ὑγρὰν ἀκόμη καὶ βεβαμμένην πρὸ ὀλίγου δι' ἐρυθροῦ χρώματος. Ταῦτα καὶ πλεῖστα ἄλλα (ἀνορθογραφαίαι τῶν Μέντιουμ, ἀδυναμία τοῦ νὰ δώσωσιν ἀπαντήσεις εἰς ὄρισμένα καὶ εἰδικὰ ἐπιστημονικὰ ζητήματα κλπ.) παρουσιάζουσι βεβαίως ἀνυπερβλήτους δυσκολίας εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἀποκάλυψιν τῆς ἀληθείας κατὰ τοιαύτας ἐκδηλώσεις. Διὰ τοῦτο παρὰ τὰς μεγάλας δωρεὰς καὶ τὰ ἔπαθλα οὐδὲν ὀγκουλιστικὸν φαινόμενον ἀπεδείχθη ἐπιστημονικῶς. Ὁ M. Dessoir, ὁ Driesch καὶ ὁ Oesterreich ὁμολογοῦσιν ὅτι εὕρισκονται πρὸ ἀγνώστου καὶ μυστηρίου, ὃπερ διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐμβαθύνσεως ἢ δύναται νὰ παρουσιάσῃ νέους ὀρίζοντας μεταφυσικούς, ἢ δύναται νὰ φέρῃ εἰς φῶς ψυχοπαθολογικὰς ἀπλῶς καταστάσεις. Τὰ προβλήματα, τόσον τὰ παραψυχικά, ὅσον καὶ τὰ παραψυχοφυσικὰ καλύπτονται ἀκόμη

ὑπὸ σκότους. Αἱ ἐργασίαι τῶν Rud, Tischner (ἐν τῇ τηλεπαθειᾷ καὶ ἐνοράσει), τοῦ W. Wasiliewski, Jos. Böhm, v. Schrenck-Notzing, Freimark, J. Peter, Kern, Kemmerich, Schneider, Ludwig, P. Janet, Comille Plamarion, R. Boirac (ἐν Γαλλίᾳ) W. J. Grafton (The Reality of pschic. Phenomena) περιέχουσιν ὑποθέσεις καὶ περιγραφάς, ἴδικόν δηλαδὴ πρὸς ἐπιστημονικὴν ἐπεξεργασίαν. Ἄλλοι ψυχολόγοι καὶ ἐπιστήμονες, ὅπως ὁ Moll, ὁ Marbe, ὁ Bauch, ὁ Henning κλπ. ἀποδίδοντες τοιαύτας ἐκδηλώσεις καὶ τοιαῦτα φαινόμενα εἰς ἐπιτηδειότητα καὶ ταχυδιακτυλουργίαν, ἢ ἐπίδρασιν ψυχοπαθολογικὴν τῶν μεσαζόντων (medium) ἐπεδόθησαν εἰς μελέτην τούτων, καὶ κατώρθωσαν πολλὰ τῶν ταχυδιακτυλουργημάτων νὰ τὰ ἐπαναλιθίσωσι καὶ νὰ φέρωσιν εἰς φῶς τὰς μεθόδους τῶν ἐξαπατήσεων. Οὗτοι συνιστῶσι πλέον τὴν ἐπιστημονικὴν ἐμβιάθειαν ὄχι εἰς τὰ μυστηριώδη φαινόμενα ὡς τοιαῦτα, ἀλλ' εἰς τὴν ψυχολογικὴν κατὰστασιν τῶν μεσαζόντων, τῶν λαμβανόντων μέρος πρῶτον καὶ τῶν πιστευόντων, διότι ἡ γνώσις κατ' αὐτοὺς εἶναι μία δύναμις, ἢ δὲ πίστις ἑτέρα. Ὅπως δὲ πρὸς τὴν ἐπίστασιν καὶ τὴν ἐπίστασιν ἢ παραψυχολογία εὐρίσκειται ἀκόμη πρὸ ἀλλοῦ Γορδίου δεσμοῦ καὶ ὡς ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἀρτεῖται νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῆς πραγματικότητος καὶ εἰς τὴν ἐπὶ ταύτης στήριξιν τῆς ἀληθείας. Ἐφ' ὅσον αἱ διαδόσεις καὶ αἱ φήμαι δὲν ἀποδίδουσι τὴν ἀλήθειαν, ἀρτεῖται ἡ ἐπιστήμη νὰ ἐπιδοθῇ συστηματικὴν παρακολούθησιν καὶ πειραματικὴν ἔρευναν, συνάγουσα δ' αὐτῷ δεδομένα καὶ γεγονότα ἐξηρηθωμένα καὶ πραγματικά, νὰ προσβῇ, διὰ συγκρίσεως καὶ ἐπεξεργασίας λογικῆς, εἰς τὴν ἀνακάλυψιν νόμων καὶ κανόνων, ἢ εἰς προσδιορισμὸν τῆς ἰδιότητος, οὐσιαστικῆς, τῆς ἀλληλουχίας καὶ σχέσεως τῶν τοιούτων ἐκδηλώσεων καὶ τῶν λαμβανόντων. Πρὸ τοῦ λάβη χάριεν τοιαύτη ἐπιστημονικὴ ἐμβιάθειαις, οὔτε οἱ ἐπιστήμονες δικαιούνται νὰ ἀπορρίπτουσι τὰ περὶ παραψυχικῶν καὶ παραψυχολογικῶν φαινομένων θροαλλόμενα, ὡς μυθεύματα, οὔτε οἱ ἄσכולτισταὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ διατείνονται ὅτι νέαις ἐπιστήμαις καὶ νέαις ἀρχαῖς καὶ ὅροις τοῦ βίου ἀνεκάλυψαν. Ἡ τοιαύτη ἐπιστημονικὴ ἐμβιάθειαις βεβαίως δὲν εἶναι παρουσία λελομένη ὅλα τὰ ζητήματα, ἀλλὰ ὡς εἶναι εἰς φῶς τὸ εἶναι δυνατόν νὰ γνωσθῇ καὶ ἀποδειχθῇ ἐπιστημονικῶς, καὶ πῶς, καὶ τί περιμένει ἄγνωστον καὶ ἀνεξεχνίαστον εἰσέτι. Εἰς τὴν παραψυχολογίαν ὑπάγεται, πλὴν τῶν ἀνοτέρων καὶ ἡ ἔρευνα καὶ ἀποκάλυψις ἐγκλημάτων δι' ἐνοράσεως καὶ τηλεπαθείας ἢ τηλεοράσεως. Αἱ περὶ τούτων ἄλλοις ἐπιστημονικαὶ ἔρευναι οὐδὲν τὸ θετικὸν ἔφερον εἰς φῶς.

Τέλος

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	σελ.	I—VIII
Εισαγωγή	»	5— 67
1. Γενικός χαρακτήρ τῆς ἱστορίας τῆς ψυχολογίας . . . »		5— 12
α'. Ὁρισμός τῆς ἱστορίας τῆς ψυχολογίας καὶ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν ἐν γένει ἱστορίαν.—β'. Τὸ προεπιστημονικὸν καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν στάδιον τῆς ψυχολογίας.—γ'. Τὸ περιεχόμενον τῆς ψυχολογίας κατὰ τὰς ἰδιότητες αὐτοῦ καὶ σχέσεις.		
2. Αἱ ἀντιλήψεις περὶ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου σελ.		12— 18
α'. Γενικαὶ ἀρετηρῖαι καὶ κατευθύνσεις αὐτῶν.—β'. Αἱ προεπιστημονικαὶ ἀντιλήψεις.		
3. Γένεσις καὶ ἐξέλιξις τῆς ἐπιστημονικῆς ψυχολογίας σελ.		18— 30
α'. Ἡ ἐπιστημονικὴ ψυχολογία ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας.—β'. Ἡ ψυχολογία ἀνεξάρτητος ἐπιστήμη.—γ'. Ἡ ἐπιστημονικὴ ψυχολογία κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα.—δ'. Ἡ σύγχρονος ψυχολογία.		
4. Ὁρισμός τῆς ψυχολογίας καὶ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας σελ.		30— 42
α'. Θέσις τῆς ψυχολογίας ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ φιλοσοφίᾳ.—β'. Ἡ ψυχολογία ὑπὸ τὴν διαίρεσιν τῶν ἐπιστημῶν κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναγεννήσεως.—γ'. Ἡ σύγχρονος κατάταξις τῆς ψυχολογίας μεταξὺ τῶν ἐπιστημῶν.—δ'. Ὁρισμός τῆς ψυχολογίας.—ε'. Αἱ εἰδικαὶ φυσικαὶ καὶ πνευματικαὶ ἐπιστήμαι.—στ'. Ἡ ψυχολογία.—ζ'. Ἡ φιλοσοφία.		
5. Τὸ ὑποκείμενον τῆς ψυχολογίας κατὰ τὰς γενικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας καὶ τὰς σχέσεις σελ.		42— 49
α'. Καθορισμός τοῦ ὑποκειμένου τῆς ψυχολογίας.—β'. Ἡ ἀτομικὴ συνείδησις καὶ αἱ ἰδιότυποι λειτουργίαι αὐτῆς.—γ'. Ὁ ἐν γένει πνευματικὸς βίος, ἰδιότητες αὐτοῦ.		
6. Ἐξέλιξις καὶ στάδια αὐτῆς σελ.		49— 66
α'. Ὁρισμός τῆς ἐξελίξεως τοῦ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου.—β'. Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῆς ἐννοίας τῆς ἐξελίξεως.—γ'. Ἡ ἐννοία τῆς ἐξελίξεως κατὰ τὸν W. Wundt.—δ'. Τὰ στάδια τῆς ἐξελίξεως.		
7. Διαίρεσις τῆς ἱστορίας τῆς ψυχολογίας σελ.		66— 67

E. γ. Δ. τῆς K. τ. Π.
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΜΕΡΟΣ Α.

Ἡ πρωτόγονος καὶ ἡ μυθολογικὴ ψυχολογία.

- 8. Αἱ πρωτόγονοι καὶ αἱ μυθολογικαὶ ἀντιλήψεις περὶ ψυχῆς, ἢ περὶ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου . . . σελ. 69— 8
 - α'. Αἱ πρῶται ἀρχαὶ ἀναγέννησεως καὶ γνώσεως τῶν λειτουργικῶν καὶ καταστάσεων τοῦ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου.—
 - β'. Ἡ πρώτη ἐννοια περὶ ψυχῆς.—γ'. Ἡ σωματοφυχὴ.
- 9. Αἱ περὶ ψυχῆς καὶ πνευματικοῦ βίου ἀντιλήψεις κατὰ τὴν μυθολογικὴν περίοδον σελ. 87—108
 - α'. Γένεσις τοῦ κυρίου μύθου ἐκ τοῦ πρωτογόνου βίου.—β'.
 - Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν μυθολογικῶν ἀντιλήψεων.—γ'.
 - Ἡ ψυχὴ καὶ αἱ λειτουργίαι αὐτῆς κατὰ τὴν Μυθολογίαν.—
 - δ'. Ἡ δὴα τῆς μυθολογίας: περὶ αὐτῆς ἐξέλιξις.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Αἱ πρῶται φιλοσοφικαὶ καὶ ἐπιστημονικαὶ περὶ ψυχῆς καὶ περὶ πνευματικοῦ βίου θεωρίαι.

- 10. Ἡ ψυχολογία κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν σελ. 109— 130
 - α'. Αἱ περὶ ψυχῆς θεωρίαι τῶν ἀπὸ τοῦ Σοκρατίτου φιλοσόφων.—β'.
 - Ἡ ψυχολογία τοῦ Πλάτωνος.—γ'. Ἡ ψυχολογία τοῦ Ἀριστοτέλους.—δ'.
 - Ἡ ψυχολογία τῆς στοικῆς φιλοσοφίας.—ε'.
 - Ἡ ψυχολογία τῶν ἄλλων φιλοσοφικῶν σχολῶν καὶ τῶν Νεοπλατωνικῶν.—στ'.
 - Σύνοψις τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ψυχολογικῶν θεωριῶν.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Ἡ ψυχολογία κατὰ τὸν Μεσαίωνα.

- 11. Γενικαὶ βάσεις τῆς ψυχολογίας κατὰ τὸν χριστιανισμὸν σελ. 131— 133
- 12. Ψυχολογικαὶ θεωρίαι τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας » 133—136
 - α'. Ψυχολογικαὶ θεωρίαι τοῦ Ἀυγουστίνου.
- 13. Ἡ ψυχολογία ὑπὸ τὴν σχολαστικὴν φιλοσοφίαν . . . » 136—137
- 14. Ψυχολογικαὶ θεωρίαι τῶν Ἀράβων καὶ τῶν ἰατρῶν » 137—138
- 15. Νεότερα σχολαστικὰ ψυχολογικὰ θεωρίαι . . . » 138—140
- 16. Ἡ ψυχολογία περὶ τὰ τέλη τοῦ Μεσαίωνος καὶ πρὸ τῆς Ἀναγεννήσεως σελ. 140—143

ΜΕΡΟΣ Δ.

Ἡ ψυχολογία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναγεννήσεως καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους.

- 17. Γενικαὶ κατευθύνσεις καὶ τροπαὶ τῶν ψυχολογικῶν θεωριῶν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην σελ. 145—148
- 18. Αἱ ψυχολογικαὶ θεωρίαι τοῦ R. Descartes (Καρτεσιου) 1596—1650) σελ. 148—150
- 19. Ὑλιστικαὶ θεωρίαι τοῦ Hobbes (Χόμπς) » 150—152
- 20. Baruch de Spinoza » 152—155
- 21. John Locke (Λόκ) » 155—158
- 22. Αἱ περὶ συνδέσεως (association) θεωρίαι τοῦ D. Hartley καὶ τοῦ Priestley (Χάρτλεϊ καὶ Πρίστλεϊ . . . σελ. 158—160
- 23. Ὁ αἰσθητισμὸς (sensualismus) » 160—163
- 24. George Berkeley (Μπέρκλι) » 163—164
- 25. David Hume (Χιούμ) » 164—165
- 26. Ἡ Σκοτικὴ φιλοσοφία » 165—166
- 27. Ἰδεαλιστικαὶ ἐρμηνεῖαι τῶν ψυχικῶν φαινομένων . . . » 166—178
 - α'. Αἱ θεωρίαι τοῦ G. W. Leibniz (Λάϊμπνιτς).—β'. Ἡ ψυχολογία κατὰ τὸν Chr. Wolff (Βόλφ).—γ'. Ἐπίδρασις τῶν ἠθικῶν θεωριῶν. Ψυχολογικαὶ θεωρίαι τοῦ N. Tetens (Τέτενς).
- 28. Ἡ ψυχολογία κατὰ τὴν κριτικὴν περίοδον καὶ φιλοσοφίαν σελ. 178—196
 - α'. Θέσις τῆς ψυχολογίας καὶ κατευθύνσεις πρὸ τοῦ Ἐμμ. Καντίου.—β'. Ἡ ψυχολογία ὑπὸ τὴν κριτικὴν φιλοσοφίαν τοῦ Καντίου.—γ'. Οἱ ὁπαδοὶ καὶ οἱ ἀντίθετοι τοῦ Καντίου ἐν σχέσει πρὸς τὴν ψυχολογίαν.

ΜΕΡΟΣ Ε'.

Ἡ ψυχολογία ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ W. Wundt.

- 29. Γενικὸς χαρακτὴρ τῶν κατευθύνσεων τῆς ψυχολογίας μετὰ Κάντιον σελ. 197—200
 - α'. Ἡ μετὰ Κάντιον ἰδεαλιστικὴ φιλοσοφία.—β'. Αἱ ἐκ τῆς ἰδεαλιστικῆς φιλοσοφίας προκύψασαι κατευθύνσεις καὶ ἡ ψυχολογία.

E.I. Ioannina 2006

30. Ἡ ψυχολογία ὑπὸ τὴν γερμανικὴν ἰδεαλιστικὴν φιλοσοφίαν σελ. 205—244
 α'. Αἱ ψυχολογικαὶ θεωρίαι τοῦ I. G. Fichte (Φίχτε) καὶ τοῦ F. W. Schelling (Σέλλινγκ). —β'. Ἡ κατὰ τὸν Georges Friedrich Hegel (1770—1831) ψυχολογία. —γ'. Αἱ θεωρίαι τοῦ Schleiermacher (Σλάιερμαχερ) καὶ τοῦ A. Schopenhauer (Σοπενχάουερ). —δ'. Αἱ θεωρίαι τῶν μετὰ Κάντιον ψυχολογιστῶν. —ε'. Αἱ ἐκ τῶν μεγάλων ἰδεαλιστικῶν συστημάτων προκύψασαι ἕτεραι κατευθύνσεις ἐν τῇ ψυχολογίᾳ. —στ'. Ὁ ἰδεαλισμὸς ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ.
31. Ἡ κατὰ τὸν J. F. Herbart (1776—1841) ἀνεξάρτητος καὶ ἐμπειρευτικὴ ψυχολογία σελ. 244—259
32. Αἱ ὁλιστικαὶ ψυχολογικαὶ θεωρίαι » 259—299
 α'. Ἐπίδρασις τοῦ μεταφυσικοῦ ὁλισμοῦ ἐπὶ τῆς ψυχολογίας. —β'. Ὁ αἰσθητισμὸς. —γ'. Ἡ ἐξ ἐπιδράσεως τῶν φυσικῶν ἐπιπτώσεων ἐμπειρευτικὴ ψυχολογία. —δ'. Ἡ ψυχολογικὴ.
33. Ἡ νεωτέρα ἐμπειρευτικὴ ψυχολογία σελ. 299—327
 α'. Ἡ μετὰ τὸν Herbart ψυχολογία τῶν Ἐρβάρτιανῶν. —β'. Friedrich Hl. Bencke. —γ'. Θεωρία τοῦ C. Forlunge (Φόρτλινγκε). —δ'. Αἱ θεωρίαι περὶ συνδέσεως τῶν πικρασιῶσεων καὶ τῶν ψυχικῶν φαινομένων (association).
34. Αἱ ἐκ συνδέσεως καὶ συνδυασμοῦ τοῦ ἰδεαλισμοῦ, τοῦ ὁλισμοῦ καὶ τοῦ ἐμπειρευμοῦ ψυχολογικαὶ θεωρίαι σελ. 327—344
 α'. Αἱ ψυχολογικαὶ θεωρίαι τοῦ Rud. Hermann Lotze (Λότσε 1817—1881). —β'. Αἱ θεωρίαι τοῦ Eduard von Hartmann (Χάρτμαν) (1842—1906).

ΜΕΡΟΣ

Ἡ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ W. Wundt σύγχρονος ψυχολογία.

35. Αἱ ψυχολογικαὶ θεωρίαι τοῦ W. Wundt σελ. 345—386
 α'. Γενεαὶ γραμμὰ τῶν ψυχολογικῶν θεωριῶν τοῦ W. Wundt. —β'. Ὅρισμός καὶ μέθοδος τῆς ψυχολογίας κατὰ τὴν W. Wundt. —γ'. Τὰ ψυχικὰ φαινόμενα καὶ τὰ στοιχεῖα αὐτῶν. —δ'. Αἱ ψυχικαὶ συνδέσεις. —ε'. Γενεαὶ καὶ ἄλλοι ἰσχύματα τοῦ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου. —στ'. Σχέσις ψυχικῶν καὶ φυσικῶν φαινομένων. —ζ'. Αἱ μέθοδοι πειραματικῆς ἐρεῖνης τῶν ψυχικῶν φαινομένων καὶ λειτουργιῶν. —η'. Ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως τοῦ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου. Διωψυχολογία. —θ'. Κριτικὴ τῶν θεωριῶν τοῦ W. Wundt.

E. γ. ΠΑΡΗΣ K. τ. Π
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

36. Ἡ σύγχρονος ψυχολογία κατὰ τὰς γενικὰς αὐτῆς κατευθύνσεις σελ. 386—397
α'. Γενικὸς χαρακτήρ τῆς συγχρόνου ψυχολογίας.—β'. Αἱ διάφοροι κατευθύνσεις καὶ αἱ ὑποδιαίρεσεις τῆς συγχρόνου ψυχολογίας.
37. Ἡ σύγχρονος γενικὴ θεωρητικὴ ψυχολογία σελ. 397—510
Α'. Ἡ νοσησιαρχικὴ ἢ νοολογικὴ κατεύθυνσις. 1ον Γενικαὶ γραμμαὶ τῆς κατεύθυνσεως ταύτης.—2ον Ἡ ψυχολογία καὶ αἱ μέθοδοι αὐτῆς.—3ον Αἱ σχέσεις ψυχῆς καὶ σώματος.—4ον Ἑρμηνεῖα τῶν λειτουργιῶν τοῦ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου. Β'. Ἡ βουλησιαρχικὴ ἢ βουλονταριστικὴ κατεύθυνσις. 1ον Γενικὰ καὶ οὐσιώδη γνωρίσματα τῆς τοιαύτης κατεύθυνσεως.—2ον Ἡ ψυχολογία καὶ αἱ μέθοδοι αὐτῆς κατὰ τὴν βουλησιαρχικὴν κατεύθυνσιν.—3ον Θεωρίαι τῆς κατεύθυνσεως ταύτης περὶ σχέσεων ψυχῆς καὶ σώματος καὶ περὶ ψυχικῶν φαινομένων ἐν σχέσει πρὸς τὰ φυσικά.—4ον. Ἑρμηνεῖαι τῶν ψυχικῶν φαινομένων καὶ λειτουργιῶν παρὰ τῆς κατεύθυνσεως ταύτης. Γ'. Ἡ νεωτάτη πραγματικὴ κατεύθυνσις ἐν τῇ γενικῇ θεωρητικῇ ψυχολογίᾳ. 1ον. Χαρακτήρ τῆς κατεύθυνσεως ταύτης.—2ον. Αἱ νεώταται θεωρίαι περὶ τῶν σχέσεων σώματος καὶ ψυχῆς.—3ον. Αἱ ἐρμηνεῖαι τῶν ψυχικῶν φαινομένων : I Ἐξέλιξις τῆς ἀπὸ στοιχείων ὁρωμένης ψυχολογίας.—II Ἡ κατὰ τὴν μορφολογικὴν ψυχολογίαν ἐρμηνεῖα.—III Ἡ ψυχολογία τῶν γενικῶν τύπων ἢ τῶν συγολικῶν ἰδιομορφιῶν (strukturpsychologie).—IV Ἡ ψυχοανάλυσις.—V Αἱ ἐν Ἀμερικῇ νεώταται ψυχολογικαὶ θεωρίαι καὶ ἐρμηνεῖαι.—VI Αἱ νεοψυχοφυσικαὶ ἐρμηνεῖαι.
38. Ἡ πειραματικὴ καὶ ἡ ἐφηρμοσμένη ψυχολογία σελ. 510—565
α'. Χαρακτήρ καὶ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν θεωρητικὴν ψυχολογίαν.—β'. Ἡ πειραματικὴ ψυχολογία.—γ'. Ἡ ἐφηρμοσμένη ψυχολογία : Α'. Γενικὴ ψυχοδιαγνωστικὴ. I) Ἡ ἐφηρμοσμένη ψυχολογία ἐν τῇ Παιδαγωγικῇ.—II) Ἡ ἐφηρμοσμένη ψυχολογία ἐν τῇ Ποινικολογίᾳ καὶ τῷ Δικαίῳ.—Β'. Εἰδικὴ ψυχοδιαγνωστικὴ καὶ ψυχοτεχνία.—Γ'. Ψυχοπαθολογία καὶ Παθοψυχολογία ἢ ἰατρικὴ ψυχολογία.
39. Ἡ συγκριτικὴ ψυχολογία σελ. 565—582
α'. Ἡ Ζωοψυχολογία.—β'. Ἡ Παιδοψυχολογία.—γ'. Ἡ λαοψυχολογία (Γενικὴ.—Ἡ ψυχολογία τοῦ πολιτισμοῦ (kulturpsychologie).—Ἡ ψυχολογία τῶν κοινωνικῶν φαινομένων. Ἡ ψυχολογία τῶν μαζῶν.
40. Ἡ Παραψυχοφυσικὴ καὶ ἡ Παραψυχολογία σελ. 582—590
(πνευματισμός, τηλεπάθεια, μεταβίβασις σκέψεως, ἐνδρασις, τηλεκίνησις, ὑλοποιήσις κλπ.)

E.Υ.Δ. Π.Σ. Π.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2000